

ΙΔΡΥΜΑ ΚΩΣΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΟΥΡΑΝΗ

Κύκλος Ετησίων Συνεδρίων «Η Κίνηση της Λογοτεχνίας» (2026–2030)

1ο Ετήσιο Συνέδριο: Ζώνες επαφής

2–4 Δεκεμβρίου 2026 | Ημέρα 1 (Τετάρτη, 2 Δεκεμβρίου 2026)

Συνεδρία 1: Χρονότοποι της Περιπλάνησης

«Η φαντασία του συγγραφέα και ο στοχασμός του φιλοσόφου: γράφοντας την κινητικότητα στις Περσικές Επιστολές του Montesquieu (1721)»

Νίκος Κοκκομέλης

Επίκουρος Καθηγητής Νεότερης Ευρωπαϊκής Ιστορίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ (ABSTRACT)

Η φαντασία του συγγραφέα και ο στοχασμός του φιλοσόφου:

γράφοντας την κινητικότητα στις Περσικές Επιστολές του Montesquieu (1721)

Η ανακοίνωση προτείνει μια ανάγνωση των Περσικών Επιστολών του Montesquieu ως εργαστηρίου κινητικότητας. Δημοσιευμένο το 1721, πιστό στο μοτίβο του «ανατολίτη παρατηρητή» και στο πνεύμα του ροκοκό οριενταλισμού που πυροδότησε η ευρωπαϊκή γνωριμία με τις Χίλιες και μία νύχτες, το έργο, προϊόν μιας εποχής αστάθειας και αμφιβολιών, παραπέμπει σε έναν αναγνωστικό λαβύρινθο εντός του οποίου η μυθοπλασία περιβάλλει το στοχασμό και την κριτική.

Κείμενο καταστατικό του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, οι Περσικές Επιστολές γνώρισαν άμεση επιτυχία λόγω (και) της συνθετικής αρχιτεκτονικής τους. Πράγματι, η σύγχρονη κριτική συγκλίνει στο συμπέρασμα ότι το αίσθημα ανοικειότητας που διατρέχει την επινοημένη αλληλογραφία του Ουσμπέκ και του Ρίκα υποκρύπτει μια ισχυρή διάθεση αναστοχασμού των πολιτισμικών οπτικών της Ανατολής επί της Δύσης και τούμπαλιν. Στο πλαίσιο αυτό, η μυθοπλασία και η φιλοσοφική σκέψη συνδιαμορφώνουν ισότιμα το χώρο και το βλέμμα μέσα από τα οποία αρθρώνεται η παρατήρηση και υποστασιοποιούνται τα πολλαπλά επίπεδα της κινητικότητας.

Το εν λόγω σχήμα, με τον κατακερματισμό και τη διαρκή μετατόπιση των οπτικών, οργανώνει μια πολλαπλότητα φωνών όπου η κίνηση δεν αφορά μόνο τη γεωγραφική μετακίνηση αλλά και τη συνεχή κυκλοφορία λόγων, ιδεών και παθών. Μέσα σε αυτό το καθεστώς απόστασης, οι πολιτισμικοί κώδικες αποδεσμεύονται από τη φαινομενική τους αδράνεια και καθίστανται συγκρίσιμοι. Με άλλα λόγια, η παρατήρηση των ηθών και των κοινωνικών συμπεριφορών, η ρευστότητα της μόδας και των κοινωνικών ρόλων, οι αντιφάσεις της πολιτικής και θρησκευτικής εξουσίας, η σύγκριση των μορφών διακυβέρνησης, εν τέλει όλες οι θεμελιώδεις εκφάνσεις της ιδιωτικής και κοινωνικής ζωής, από την ευτυχία μέχρι την αρετή και την ελευθερία, διαθλώνται σε ένα σφιχτό πλέγμα μεταβάσεων ανάμεσα σε τόπους, εμπειρίες και μορφές κυριαρχίας.

Ως αποκορύφωμα, η δυναμική της κινητικότητας θα φωτιστεί από το αρνητικό της όριο: την κατάρρευση του ελέγχου στο σεράι που θα οδηγήσει στη βία, την προδοσία και την αυτοκαταστροφή. Μέσα από αυτή τη διαπλοκή χωρικής, κοινωνικής, γνωστικής και

πολιτισμικής κινητικότητας, οι Περσικές Επιστολές ανάγονται στο κατ' εξοχήν παράδειγμα στοχασμού επάνω στη δυναμική του κινούμενου κόσμου στον ορίζοντα του πρώιμου Διαφωτισμού.

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Νίκος Κοκκομέλης, «Η φαντασία του συγγραφέα και ο στοχασμός του φιλοσόφου: γράφοντας την κινητικότητα στις Περσικές Επιστολές του Montesquieu (1721)», 1ο Ετήσιο Συνέδριο «Ζώνες Επαφής: Λογοτεχνία, δίκτυα επικοινωνίας και πολιτισμική κινητικότητα», Συνεδρία 1: Χρονότοποι της Περιπλάνησης, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Τετάρτη, 2 Δεκεμβρίου 2026.